

доброта, тоді як орієнтація на владу негативно впливає на розвиток толерантності, особливо у юнаків. Також юнаки проявляють більш диференційовані підходи до толерантності, зокрема покладаються на творчість та гнучкість мислення, тоді як дівчата більше зосереджені на емоційній і соціальній взаємодії.

Ці висновки мають значення для подальшого вивчення психологічних особливостей толерантності і розробки програм для розвитку толерантних установок у молоді, враховуючи гендерні відмінності та особливості соціальної адаптації.

Література:

1. Бубер М. Я і ти. Шлях людини за хасидським вченням. К.: Дух і література, 2012. 272 с.
2. Залановська Л.І. Методологія дослідження компонентів міжетнічної толерантності. *Вісник ОНУ ім. І.І. Мечникова*. Серія. Психологія. 2015. Вип. 2 (36). С. 58–68.
3. Коваленко А.Б. Психологія міжособистісного взаєморозуміння. Київ, КНУ імені Т. Шевченка, 2010. 287 с.
4. Мельничук М.М., Павленко В.Г. Психологія толерантності особистості (на матеріалі дослідження студентів): монографія. Полтава: ФОП Мірон І.А., 2014. 244 с.
5. Мельничук М.М. Теоретичне дослідження змісту і форм розвитку толерантності учнівської молоді засобами кіномистецтва форм. *Теорія і практика сучасної психології*. № 2 (20), 2020. С. 72 –84.
6. Пірен М.І. Толерантність – дієвий чинник злагоди та консолідації. *Соціальна і гуманітарна політика*. Вісник НАДУ. 2015. № 2. С.51–56
7. Тягло О. Міграція і толерантність. Що таке сучасна толерантність? Київ: Стило. 2007. С.143–148.
8. Bem S.L. Gender scheme theory: A cognitive account of sex-typing. *Psychological Review*. 1981. V. 88. P. 354–364.
9. Frankl V. Der unbewußte Gott. Psychotherapie und Religion, München, 1997.
10. Rogers C. On Becoming a Person. A Therapist's View of Psychotherapy. Robinson, 2016.
11. Toffler A. Global Gladiators Challenge the Power of Nations. *New Perspectives Quarterly*. 2000. № 17. P. 26–27.
12. Schwartz S.H. Are there universal aspects in the structure and contents of human values? *Journal of Social Issues*, 1994, 50. pp. 19 – 45.

ПРОБЛЕМИ ГЕНДЕРНОЇ НЕРІВНОСТІ В СУЧАСНОМУ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВІ

Орлова О.В.

*Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
oorlova08@ukr.net*

Ознакою сталого розвитку суспільства є неупереджене ставлення до особи незалежно від статі. Люди різного віку, соціального статусу прагнуть гендерної рівності, професійної та соціальної самореалізації. Натомість соціологічні дослідження констатують панування класичних уявлень про жінку та чоловіка, змодельованих культурно-історичними реаліями. Гендерні категорії «маскулінність» (латин. masculinus – чоловічий; тут – мужність, сила) / «фемінінність» (латин. femina – жінка, самка; тут – жіночність) – не два протилежні полюси, а два різні та незалежні виміри.

Проблема дослідження гендерного дискурсу в художній літературі є невід'ємною складовою розуміння сутнісних глибинних процесів формування ціннісної парадигми. У художній літературі гендерні особливості формують смислову структуру твору, впливають на характер його сприйняття. Дослідники в галузі феміністської теорії почали аналізувати художні твори з точки зору гендерного «прочитання» наприкінці

1970-х рр. XX ст. Однією із перших дослідниць була Кейт Міллет, яка започаткувала поняття патріархату та зробила його ключовим в аналізі культури. З того часу феміністський «літературно-критичний проєкт» займає одне з провідних місць в гендерних дослідженнях. Сьогодні феміністська критика – це окрема школа зі своєю чітко визначеною специфікою та особливими методами.

Завдання феміністичного критичного проєкту – показати і викрити чоловічу гегемонію в філософії, літературі, історії – загалом в культурі. Дослідники наголошують, що феміністична критика важлива тому, що один із ключових способів чоловічого домінування спрямований на «мовчання» жінок в культурологічному сенсі цього слова.

Найвідомішими теоретиками з проблем гендерного суб'єкта є психоаналітик Ю. Крістева та семіотик Т. де Лауретіс. Головним у теорії Ю. Крістєвої є вивчення «суб'єкта, що оповідає, який презентує себе мовою – «лінгвістично, семіотично та символічно» [2, с. 62]. Саме так розкривається його діалектичність, незавершеність і процесуальність. Висловлювання від першої особи допомагає людині усвідомлювати себе цілісною та свідомою. Інша авторка-феміністка О. Дарк вважає, що «жінка самою природою поставлена у умову періодичної зміни народження і смерті, коли внутрішній зв'язок через організм із природним, стихійним визначає жіночу свідомість загалом» [1, с. 45]. Відповідно до такої теорії найголовнішою гендерною проблемою слід визнати наукове дослідження різниці між гендерами згідно з головними суспільними функціями: жіноче і чоловіче у владних структурах, мовні особистості жінок і чоловіків, місце у створенні культури.

Проблема гендерної нерівності, яка сформувалася як рух фемінізму, пройшла у своєму становленні три етапи: у XIX ст., коли формувалися демократичні засади суспільного життя; друга хвиля фемінізму 1960-х р. характеризувалася боротьбою за фактичну рівність жінок та чоловіків; поява третьої хвилі фемінізму у 1990-х р. пов'язана з розвитком феміністичного дослідження гендерних відмінностей у різних сферах культури, науки, літературної творчості.

Феміністична критика досліджує особливості жіночого письма і гендерного сприйняття літератури. Сучасним феміністичним літературознавством підкреслюється специфічність жіночої психології, її соціальних і професійних прагнень. Важливо визначити різницю між жінками та чоловіками щодо влади, мови та до символічного, громадського, інтерперсонального.

Біполярне розуміння маскулінності та фемінності переважає у побутовій свідомості, яка формує особистісні характеристики, поведінкову реакцію, захоплення, інтереси, професійні заняття, освіту, сексуальні та міжособистісні стосунки чоловіків і жінок. Як констатує сучасний український блогер Є. Стасіневич: «Нам треба прийняти, що світ чоловікоцентрично створено (особливо в західноєвропейській традиції), нам треба про це пам'ятати, і що репресія навіть на рівні мови існує» [3].

Читач для розуміння гендерної природи тексту повинен пам'ятати про втілення гендеру в художньому творі, водночас сам текст не має формальних гендерних ознак, більше того – не існує жодного формального методу для його знаходження. Читач повинен знати про умови, в яких жінки живуть і пишуть, їхнє ставлення до літературних жанрів, оцінку історії та суспільства. Гендер стає актуальним у сприйнятті читачем і лише тоді впливає на уяву й оцінку творчості жінки-письменниці або чоловіка-письменника. Отже, читач у процесі сприйняття художнього тексту ідентифікує себе з жіночим суб'єктом або дистанціює від нього. Нейтрального гендера не існує, так само як і нейтральної історії та іншої соціальної інституції.

Феміністична критика досліджує місце та роль жінки в літературній творчості. Жіночість письма можна виокремити і в творах чоловіків-письменників. Натомість продуктивним і результативним стає стратегія дослідження контексту художнього твору, його тематики, жанру й оповідальних методів.

Сутність маскулінності, фемінності та андрогінності характеризуються певною моделлю соціальної поведінки. Феміністична критика структурує соціокультурні категорії маскулінності й фемінності асоціативними зв'язками, спираючись на андроцентричні міфи, культурні стереотипи, літературні символічні образи. Категорії маскулінності й фемінності як культурні метафори дозволяють інтерпретувати літературні твори, враховуючи гендерну інформацію, виявляючи символіку чоловічого та жіночого досвіду. Запрограмоване на генетичному рівні мовне вираження чоловічої та жіночої ідентичності може слугувати ефективному застосуванню при вивченні української та зарубіжної літератури в якості гендерної інтерпретації художніх творів.

Література:

1. Агеєва В. П. Гендерна літературна теорія і критика. Основи теорії гендеру. Київ: Видавництво «К.І.С.», 2004. С. 426-445. URL: http://gender.at.ua/_ld/1/186_osnovy_teorii_g.pdf
2. Крістева Ю. Вибрані праці: Руйнування поетики. Київ : Генеза, 2004. 306 с.
3. Станісевиц Є. Феміністична критика у нас відбулася і продовжує відбуватися. *Повага*. 23 липня 2023. URL: <https://povaha.org.ua/yevgenij-stasinevych-feministychna-krytyka-u-nas-vidbulasya-i-prodovzhuye-vidbuvatysya/>
4. Таран Л. Жіноча роль. Монографія. Київ : Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2007. 128 с.
5. Anthropology of British Women Writers. London: Pandora Press, 1989. 925 p.

ПОЛІТИКА ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ У ПОЛТАВСЬКИХ ОНЛАЙН-ВИДАННЯХ

Семенко С. В.

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
Svitlanasem@ukr.net

Натепер дотримання гендерного паритету в Україні визначається не тільки забезпеченням рівних перспектив жінкам нарівні з чоловіками, а й має значний вплив на зростання економічного й соціального розвитку нашої країни, а головне її державної безпеки в умовах російської військової агресії. Важливу роль в утвердженні гендерної державної політики відіграють регіональні онлайн-медіа, адже вони виконують роль платформи для ведення конструктивного діалогу в місцевих громадах про суспільно значущі проблеми. Полтавським онлайн-медіа «Kolo news» і «Зміст» за останні роки вдалося імплементувати в редакційну політику кращі принципи гендерно чутливої журналістики, але їх практичний досвід є мало відомий науковій спільноті, що й визначає *актуальність* наукової розвідки.

Мета публікації – проаналізувати змістове наповнення інтернет-видань «Kolo news» і «Зміст» на предмет дотримання редакціями гендерного балансу у світлі сучасного розвитку інформаційної сфери України.

Для досягнення мети застосовано компаративний метод при аналізі змістового наповнення інтернет-видань, метод контент-аналізу, структурно-функціональний метод.

У редакційній практиці «Kolo news» і «Зміст» простежується тенденція властива якійсній журналістиці: інформування жителів полтавської громади про ключові аспекти гендерної державної політики; формування суспільної думки про значущість гендерної недискримінації; інтенсифікація тематики гендерної рівності в умовах повномасштабної агресії рф супроти України.

Гендерно макований контент онлайн-видань «Kolo news» і «Зміст» абсолютно позбавлене гендерних стереотипів, виявів мовної дискримінації, натомість маємо